

Большаков С.В.
ад'юнкт кафедри ТСП ДДУВС

ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СИЛ ОХОРОНИ ПРАВОПОРЯДКУ В УМОВАХ ВИНИКНЕННЯ КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ, ЩО ЗАГРОЖУЮТЬ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ

В умовах поглиблення економічної кризи, дезінтеграційних процесів, що дестабілізують державний устрій, посилення протиріч між інтересами різних соціальних груп та верств населення створюються передумови для виникнення кризових ситуацій, що ускладнюють оперативну обстановку, в якій доводиться діяти підрозділам Національної поліції, вирішуючи при цьому відповідні завдання із забезпечення публічної безпеки і порядку, протидії злочинності, охорони прав і свобод людини. Постають додаткові задачі, різко зростає обсяг роботи, виникає необхідність особливої організації управління.

Загострення проблеми захищеності державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз, що зумовлено появою нових і збільшенням рівня традиційних явищ, тенденцій і чинників, що унеможливають чи ускладнюють або можуть унеможливити чи ускладнити реалізацію національних інтересів та забезпечення національних цінностей України, деструктивно впливає на наявні можливості забезпечення національної безпеки. Їх нейтралізація згідно з чинним законодавством покладається на сили безпеки та оборони [1]. Водночас їх діяльність регулюється законодавчими актами, які неповною мірою враховують специфіку умов кризових ситуацій певної генези. Це обумовлено, насамперед, відсутністю належного науково-методичного забезпечення такої діяльності, недостатньою організацією та координацією наукових досліджень сектора безпеки і оборони, несформованістю відповідної галузі науки та її системного функціонування, яка передбачає міждисциплінарну інтеграцію окремих напрямків у систему наук з проблем забезпечення національної безпеки України.

Службово-бойова діяльність сил охорони правопорядку, як вид правоохоронної діяльності, яка притаманна військовим формуванням і правоохоронним органам спеціального призначення сектора безпеки і оборони держави, реалізується шляхом виконання правоохоронних завдань переважно через службову діяльність правоохоронними методами, а при загостренні обстановки – виконанням спеціальних службових завдань, що виконуються, у тому числі, територіальними органами Національної поліції України, їх структурними і відокремленими підрозділами при реагуванні на надзвичайні ситуації, проведенні аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, відпрацюванні та уведенні в дію планів реагування на надзвичайні ситуації та/або при виконанні визначених законодавством України службових завдань у випадку уведення правового режиму воєнного чи надзвичайного стану, а також вико-

нанні завдань територіальної оборони та цивільного захисту в особливий період [2, п. 2, Р. 1].

Належне виконання зазначених завдань неможливо уявити без професійного, комплексного використання оперативних підрозділів для одержання інформації, яка забезпечувала б прийняття оптимального та своєчасного рішення.

Правовими засадами оперативно-розшукової діяльності зазначених підрозділів є норми, які безпосередньо регламентують її організаційні і тактичні основи або визначають певні умови, за яких стає можливим і необхідним застосування негласних сил, засобів та методів цієї діяльності.

У зв'язку з цим актуалізується питання оперативно-розшукового забезпечення службово-бойової діяльності сил охорони правопорядку загалом та Національної поліції зокрема під час виникнення кризових ситуацій, що загрожують національній безпеці. Оперативно-розшукова та службово-бойова діяльність органічно поєднані, що, на наш погляд, найповніше враховує зміни в поглядах на характер виконання спеціальних службових завдань та здійснення поліцейських функцій в умовах кризових ситуацій. А необхідність гармонізації нормативно-правового та організаційно-тактичного забезпечення службово-бойової діяльності Національної поліції та відсутність належного теоретико-методологічного й науково-прикладного підґрунтя реалізації нових форм і методів оперативно-розшукового забезпечення службово-бойової діяльності Національної поліції є, на наш погляд, ключовим елементом реформування сектора безпеки та сил безпеки України.

Слід погодитися з думкою М.В. Стацака про те, що термінологією «оперативно-розшукове забезпечення» в різних інтерпретаціях послуговуються вчені, але й до сьогодні не запропоновано єдиного визначення змісту наведеного формулювання.

Аналізуючи дослідження у даній сфері наукового пошуку слід зазначити, що проблематика визначення, змістовного наповнення та інтерпретації концепту «оперативно-розшукове забезпечення» підіймалась лише в рамках забезпечення кримінального провадження, доказування, безпеки учасників кримінального провадження, проведення слідчих дій. Питанням оперативно-розшукового забезпечення службово-бойової діяльності сил охорони правопорядку загалом та Національної поліції зокрема достатньої уваги не приділено і мають місце лише поодинокі спроби дослідження цього явища в рамках проведення певних спеціальних службових завдань.

Ми повністю підтримуємо позицію М.В. Стацака, що оперативно-розшукове забезпечення слід розглядати як одну з організаційно-тактичних форм оперативно-розшукової діяльності.

Спираючись на вищевикладене, під оперативно-розшуковим забезпеченням службово-бойової діяльності Національної поліції слід розуміти комплекс гласних і негласних пошукових, розвідувальних і контррозвідувальних заходів, що здійснюються суб'єктами оперативно-розшукової діяльності та особами, які залучаються до виконання завдань оперативно-розшукової дія-

льності, та спрямовані на ефективне, повне і об'єктивне виконання службово-бойових завдань, поставлених перед підрозділами Національної поліції.

Організаційно-правовою основою оперативно-розшукового забезпечення службово-бойової діяльності підрозділів Національної поліції є нормативно-правові акти, які регламентують діяльність сил охорони правопорядку в особливих умовах та спеціальні плани заходів, що розроблюються на їх основі.

Але в зазначених нормативно-правових актах ні завдань, які ставляться перед особовим складом оперативних підрозділів для організації оперативно-розшукового забезпечення службово-бойової діяльності, ні форм, ні оперативно-розшукових заходів, ні взаємодії з іншими силами, що залучаються для проведення спеціальних операцій, не прописано.

Оперативно-розшукове забезпечення службово-бойової діяльності Національної поліції являє собою пряме продовження виконання завдань повсякденної оперативно-розшукової діяльності, але зі зміщенням пріоритетів на вирішення попереджувальних, активно-протидіючих та завершальних завдань поліцейських операцій.

У подальшому пропонуємо під оперативно-розшуковим забезпеченням службово-бойової діяльності Національної поліції розуміти комплекс гласних і негласних пошукових, розвідувальних і контррозвідувальних заходів, що здійснюються суб'єктами оперативно-розшукової діяльності та особами, які залучаються до виконання завдань оперативно-розшукової діяльності, та спрямовані на ефективне, повне і об'єктивне виконання спеціальних службових завдань.

Вирішення питання організаційно-правового регламентування оперативно-розшукового забезпечення службово-бойової діяльності підрозділів Національної поліції вбачається у необхідності доповнення підзаконних нормативно-правових актів, які регламентують їх діяльність під час проведення поліцейських (спеціальних поліцейських) операцій, окремим розділом: «Оперативно-розшукове забезпечення». У зазначеному розділі прописати завдання, які ставляться перед особовим складом оперативних підрозділів для організації оперативно-розшукового забезпечення службово-бойової діяльності; форми; оперативно-розшукові заходи та організаційні і процедурні засади їх застосування; порядок взаємодії з іншими силами, що залучаються для проведення поліцейських (спеціальних поліцейських) операцій.

---

1. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.

2. Про затвердження Інструкції про порядок взаємодії територіальних органів поліції та міжрегіональних територіальних органів Національної поліції України під час реагування на надзвичайні ситуації у випадку введення правового режиму воєнного чи надзвичайного стану: наказ МВС України від 31.10.2016 р. № 1129, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 19 січня 2017 р. за № 85/29953. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0085-17>

3. Стацак М.В. Теоретична інтерпретація концепту «оперативно-розшукове забезпечення кримінального провадження». *Бюлетень з обміну досвідом роботи*. 2014. № 199. С. 60-68.